

Nu i vot – diskursa iezīmētāji latgaliešu runā

Antra Kļavinska

DU XXXVI JANVĀRA LASĪJUMI 29.01.2026.

Izstrādāts ar ES ANM atbalstu projekta Nr. 5.2.1.1.i.0/2/24/I/CFLA/003 P&A grantā “Spatiotemporālā modeļa izstrāde un pielietošana Latgaliešu runas korpusa datu daudzveidīgas analīzes nolūkos”, Nr. RTU-PA-2024/1-0063

Mērķis un pētījuma jautājumi

- Pētījuma **mērķis** ir identificēt un analizēt diskursa iezīmētāju (*discourse markers*) lietojuma modeļus un funkcijas spontānā runā, izmantojot Mūsdienu latgaliešu runas korpusa (MuLaR) datus.
- Pētījuma **jautājumi**
 - Kādi spontānas runas iezīmētāju tipi sastopami latgaliešu runā?
 - Kā tie ietekmē runas plūdumu un dialogisko mijiedarbību?
 - Kā diskursa iezīmētāju lietojums saistīts ar sociolingvistisko kontekstu?
- Metodoloģija: ***corpus-assisted discourse studies*** (Partington et al. 2013)

Diskursa iezīmētāji (*discourse markers*)

- *Discourse markers (DM), discourse connectives, pragmatic markers, pragmatic particles ...?*
- DM – a class of lexical expressions drawn primarily from the syntactic classes of conjunctions, adverbs, and prepositional phrases. (..) they signal a relationship between the interpretation of the segment they introduce, and the prior segment. (Fraser 1999: 950) .. **like, just, so, really, look, listen** .. (Tagliamonte 2005; Aijmer & Elgemark 2013)
- **Diskursa iezīmētāji (DI)** palīdz strukturēt diskursu, tie iezīmē robežas starp diskursa daļām, apliecina kādu faktu, aizpilda pauzi, pauž runātāja attieksmi u. c. DI var būt leksikalizētas teikuma daļas, saikļi, partikulas, darbības vārdi. (Brēde 2014) DI ir sava pamatnozīme, taču konkrētā nozīme ir atkarīga no valodiskā un situatīvā konteksta, kā arī novietojuma. (Zilgalve 2014) .. **ā, nu, lūk, teiksim, manuprāt, patiesībā, tā tad, nu, labi, klau, diemžēl, maz ticams** .. (Lūcāne 2018; Ratfeldere 2023)

Diskursa iezīmētāju funkcijas

(Carter *et al.* 2016)

- **Organise what we say** (starting and ending a conversation: *so, okay, right*; changing or managing a topic: *anyway*; ordering what we say: *first of all, secondly, in the end*).
- **Monitor** what we say (saying something in another way: *I mean, actually*; shared knowledge: *you know, you see*).
- Discourse markers as **responses** (*mm, yeah, really, oh no!*).
- Discourse markers showing **attitude** (*hopefully, surprisingly, sadly*).
- Discourse markers: **sounding less direct** (*um, probably, well*).

Mūsdienu latgaliešu runas korpuss (MuLaR)

<https://mularkorpuss.rta.lv> <https://korpuss.lv/id/MuLaR>

- Korpuss sākts veidot 2021. gadā.
- MuLaR ir iekļauti audio ieraksti un to pieraksts ortogrāfiskajā transkripcijā.
- Korpuss nav anotēts.
- Apjoms (28.01.2026): 33 stundas, 266525 vārdlietojumi.
- MuLaR sastāv no:
 - lauka pētījumos (Latgalē un Sibīrijā) iegūtām intervijām (2009-2025);
 - plašsaziņas līdzekļos izskanējušo TV (LRT) un radio (LR Latgales studija) interviju ierakstiem (2018-2025).

Vārdu biežuma saraksts

lemma	frequency
<u>nu</u>	8599
i	5879
ir	5130
ka	4647
es	3960
kai	3684
a	3093
tai	2859
tī	2721
tys	2656
beja	2473
jau	2471
bet	2355
ar	2313
jā	2211
vot	2185

nu|

MuLaR

Query: [word='nu'%c]

Number of results: 8599

Nacionālā
korpusu
kolekcija

MuLaR

Mūsdienu latgaliešu runas korpus

Collocations

CHANGE CRITERIA

BACK TO

	Vārdforma	Cooccurrences ?
1 ☐	?	437
2 ☐	<u>nu</u>	461
3 ☐	<u>i</u>	377
4 ☐	<u>vot</u>	257
5 ☐	bet	253
6 ☐	jā	259
7 ☐	kai	267
8 ☐	tai	244
9 ☐	a	203
10 ☐	ka	213

Vārda analīze

nu

Pamatforma: **nu**
prieveidsPamatforma: **nu**
partikulaPamatforma: **nu**
izsaukmes vārds

nu i vot mama izguoja iz kompromisa nu labi nu davi sauksim par Viju nu Vija jā tys ir cilvēceigs vuords

Personys ID: F423-1959

Olūts: L

Dzimšonys gods: 1959

Dzymums: f

Vita: Aglona

Sarunas / tēmas uzsākšana

i38-F: tu nafilozofej ? ▶

M332-1973: nu es asu tys vuorguleits kas vysod ir siediejis i par dzeivi filozofiejis ▶

i38-F: bet vajag taču gon taidus gon itaidus tys ir tai kai kod par kuorim runoj soka bet ▶ tys taču nadzīd bet kuorī vajag vysus ▶

M332-1973: hehe ▶

Personys
ID: M332-
1973
Olūts: M

Dzimšonys
gods: 1973

Dzymums: m

Vīta: Rezekne

i32-F: da a piec a piec tam ? kai kai ka karš suocēs kur jū ? ▶

F145-1922: ā nu jis it - itys že ▶ jis dēnēja kai tev pascēt ▶ jis dīnēja a kod tei ? a kod že beja ? ▶ a kod tys izguo parevarots ? ▶

Personys
ID: F145-
1922
Olūts: L

Dzimšonys
gods: 1922

Dzymums: f

Vīta: Ratnieki

Sarunas / tēmas pabeigšana

vedekleņa man loba byus ā saprūtīt un tai pusspani osoru a pusspani pīna a vēl īsper pa tū
spani i nūit tei gūvs atīmu da azaram paraužnu paraužnu i vēl da tai gūvei saprūtīt paraužnu
parauž - i vēl da tai gūvei nu vot tai duorgī jaunīši jā īsit pi veira laukūs vot tai jums tože byus

F000-xxxx: jums jau Aulejā daudz te gūvu

F108-xxxx: jā jā i kas i kas a pi kur kur skrīnit ni da veiram ni da veira muotei nikur

Person ID: F108-xxxx

**Year of
birth:**

unknown

Sex: f

Place: Cibla

Source: L

Atbildes reakcija – fakta apliecināšana, šaubas

F207-xxxx: Kruoslaukā ? ▶

F206-1932: i es vēl pomneju tī ka ▶

F207-xxxx: ā tu Kruoslaukā zam Minusinska te Kruoslaukā nu nu nu ▶

F206-1932: da ▶

i30-M: nu i i Latvejā irā Kruoslauka ▶

F206-1932: nu nu tīnis ļauds atbrauce nu tīnis sabraukuši i puorsacēle te iz Kruoslauku ▶

Personys ID: F207-xxxx
Olūts: R

Dzimšonys gods: unknown

Dzymums: f

Vīta: Krasnojarska

i07-F: vēl ir kaidys školys Aglyunā vai nav ? nā div bet obys vydusškolys ▶

F406-1960: nu nā mhmh jā ▶ nu jī skaituos bet es maņ līkās ka jīm vairs

▶ dasmytā klasī paguošgod jau nabija ▶ es nazynu voi jīm

divpadsmytā ir vēl kaidys bārns bet jīm nabija vydusškolā bārnu jau ▶

Personys ID: F406-1960
Olūts: L

Dzimšonys gods: 1960

Dzymums: f

Vīta: Aglona

Atbildes reakcija – noliegums

M316-1984: moš kaidu ukrainiski boltkrīviski īsamuocēsīmēs

M317-2007: hi nu nā nā nā narunoj

M316-1984: pūļu spāņu volūdu tok daudz pasaulī vysys var

M317-2007: nu Martai tys byus gryuši

M316-1984: golvonīs īsamuocēt bez lela akcenta dzīduot lai lai nav smīkleigi

Personys M317-
ID: 2007
Olūts: M

Dzimšonys 2007
gods:

Dzymums: m

Vīta: Rezekne

Vilcināta atbilde, aizpildīta pauze

▶ īguojuse no - prīkšnomā nūkryta i aiz tū ai tū vyss nūmyra ▶ jei tī be nu oi nu Pušnic - nā nu kaidys že dzeraunis Mērdzenis taida nu ▶ i i i nu i jei beja vīņ godu nūpierkuse i nu i kai jei nūmyra tai div meitys jai Ludzā struodoj ▶ i veirs i puordeve tū gūteni ▶ i i mes nūpierkam a nazynuoam ka jei a jei naz kas beja oknon tai gūteņai ▶ ka atsavede tys teļs vyss daltans dzaltans ▶

Personys
ID:
Olūts: L

F124-
1929

Dzimšonys
gods:

1929

Dzymums: f

Vīta: Cībla

Iepriekš teiktā precizēšana

▶ kas tymā politikā ir bejs labvieleigs latgalīšu volūdys kulturys saglobuošonai i
kas ir bejs ar mīnus zeimi ▶

M310-1981: nu zin kuo ē es daudz ešu vyskaukū izasacejs ▶ bet es es dīmžāl
juopīkreit arī politikys veidotuojim ka itymūs Latvijas laikūs nav aizlīgts ▶
nikas latgaliski dariet pareiz ? ▶

i22-M: aizlīgts nav ▶

Personys M310-
ID: 1981
Olūts: M

Dzimšonys 1981
gods:

Dzymums: m

Vīta: Upite

Viedokļa / attieksmes paušana

klausūtīs suokumu parkū taidi pasaulis grandi roksta taidā ▶ sātys studejī
nu tei kvalitāte bej taida nu it kai normāla bet nu tu saprūti nu bāc nu te te tei
nav profesionāla studeja kur jī īr īrakstiejuš tū ▶ tys beja vīns i ūtrs parkū
Eminems repoj par kristeigajim tekstim ? ▶ par bazneicu tamleidzeigi i es
tai vou vou vou pagaidi kas tys taidis ir ? ▶ ī es pazaverūs kā tī kau kaidis AI
reiks vīnkuorši ▶

Personys M506-
ID: 1986
Olūts: L

Dzimšonys 1986
gods:

Dzymums: m

Vīta: Malta

Secinājumi (I)

- Partikulas ***nu*** kolokāciju un konkordanču analīze MuLaR korpusā atklāj, ka latgaliešu spontānā runā izmanto plašu un funkcionāli daudzveidīgu DI klāstu, kas ir tipiski dabiskai mutvārdu saziņai.
- DI sekmē dabisku, raitu dialogu, nodrošina nepārtrauktu mijiedarbību starp sarunas dalībniekiem un padara sarunu sociāli un pragmatiski līdzsvarotu:
 - nodrošina runas plūdumu, ļaujot runātājam aizpildīt pauzes, domāt, nepārtraucot komunikāciju;
 - strukturē teikto, sniedzot klausītājam orientierus par secību, uzsvariem un temata attīstību;
 - palīdz veidot sadarbību, jo klausītāja reakcijas iezīmētāji uztur dialoga nepārtrauktību;
 - regulē runas kārtu, ļaujot pieteikt vēlmi pārņemt vai atdot vārdu (*nu labi, nu tai*);

Secinājumi (II)

- Diskursa iezīmētāju lietojums ir cieši saistīts ar sociolingvistiskiem faktoriem:
 - **vecums**: jaunieši biežāk izmanto neformālus un ekspresīvus iezīmētājus (*nu bāc, nu vot reāli, nu dāvai*), savukārt vecāki runātāji – tradicionālākus, neuzkrītošus marķierus (*nu tai, nu da*);
 - **formalitātes pakāpe**: neformālās situācijās (lauka pētījumi) iezīmētāji tiek lietoti biežāk un brīvāk, bet formālākā runā (medijos) tie ir retāki un lietoti pamatotāk;
 - **runātāju attiecības**: tuvākās, neformālās attiecībās dominē emociju un reakciju markieri (*nu vot tai vot, ā nu da da da nu da*), savukārt distancētās attiecībās tie tiek lietoti piesardzīgāk;
 - **sarunas žanrs**: spontānās sarunās dominē plūduma uzturēšanas marķieri (*mhm, nu iii / eee / aaa*).
- Tādējādi diskursa iezīmētāji atspoguļo gan lingvistisko, gan sociālo un pragmatisko situāciju, kurā noris komunikācija.

Bibliogrāfija

- Aijmer, K. & Elgemark, A. (2013). The pragmatic markers *look* and *listen* in a cross-linguistic perspective. In Johannesson, Nils-Lennart, Melchers, Gunnel and Beyza Björkman (eds.), *Of butterflies and birds, of dialects and genres. Essays in honour of Philip Shaw*, 333-348. Stockholm: University Press.
- Brēde, M. (2014). Diskursa iezīmētāju funkcijas latviešu sarunvalodā dažādos laikposmos. *Vārds un tā pētīšanas aspekti*, 8. rakstu krājums. Liepāja: Liepājas Universitāte.
- Carter, R., McCarthy, M., Mark, G. & O'Keeffe, A. (2016) Discourse markers (so, right, okay). *English Grammar Today: An A-Z of Spoken and Written Grammar*. Cambridge University Press. Pieejams: <https://dictionary.cambridge.org/grammar/british-grammar/discourse-markersso-right-okay>
- Fraser, B. (1999). What are discourse markers? *Journal of Pragmatics*, 31(7), 931–952.
- Ļucāne, R. (2018). *Diskursa iezīmētāji autora subjektīvās attieksmes paušanai*. Bakalaura darbs. Vadītāja: I. Urbanoviča. Rīga: LU.
- Partington, A., Daugid, & A., Taylor, Ch. (2013). Patterns and Meanings in Discourse. Theory and paractice in corpus-assisted discourse studies (CADS). Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Petit, D. (2010). On presentative particles in the Baltic languages. In Nau, Nicole & Ostrowski, Norbert, eds., *Particles and connectives in Baltic*, 151-170. Vilnius: Vilnius University.
- Ratfeldere, O. (2023). *Diskursa iezīmētāji TV raidījumā «Pasaki to skaļi!»*. Bakalaura darbs. Vadītāja: I. Lokmane. Rīga: LU.
- Tagliamonte, S. (2005). So who? Like how? Just what?: Discourse markers in the conversations of young Canadians. *Journal of Pragmatics*, 37(11), 1896–1915.
- Zilgalve, E. (2014) Ja un jā, ne un nē funkcijas. *Valoda: nozīme un forma 5. Opozīcija semantikā un sintaksē*. Rīga: Latvijas Universitāte.

antra.klavinska@rtu.lv

nu paldis ceru ka ē klauseituojim arī byus interesanti ja
kādi ē vaicuojumi vai kādas idejis vai gribat kau kaidus

Personys

ID: M325-

1967

Olūts: M

Dzimšonys

gods: 1967

Dzymums: m

Vīta: Rezekne

Finansē
Eiropas Savienība
NextGenerationEU

Nacionālais
attīstības plāns

RĪGAS TEHNISKĀ
UNIVERSITĀTE

Izstrādāts ar ES ANM atbalstu projekta Nr. 5.2.1.1.i.0/2/24/I/CFLA/003 P&A grantā "Spatiotemporālā modeļa izstrāde un pielietošana Latgaliešu runas korpusa datu daudzveidīgas analīzes nolūkos", Nr. RTU-PA-2024/1-0063